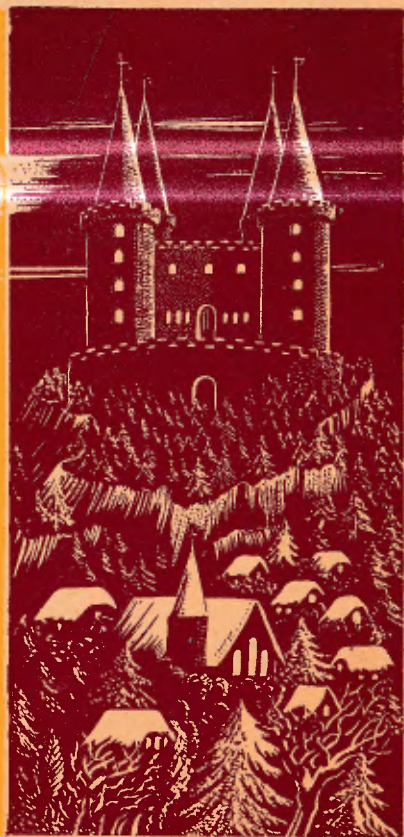

Gods boodschap

EEN KERSTLEGENDE
DOOR G. SCHRIJVER

UITGAVE NEDERLANDSCH JONGELINGSVEBBOND

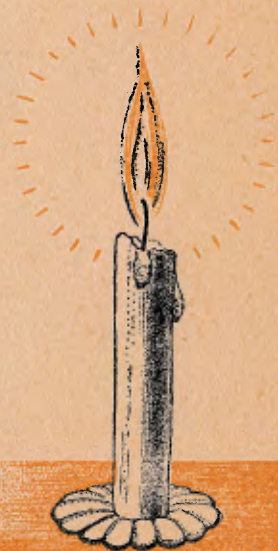
Gods

boodschap

EEN KERSTLEGENDE
DOOR G. SCHRUIVER

UITGAVE NEDERLANDSCH JONGELINGSVERBOND
BONDSBUREAU: SINGEL 58, AMSTERDAM . POSTREKENING 51500

en van trots — want alzo dapper was hùn heer geweest. En toen hij terug keerde op de oude burcht, die zijn vaderen voor meer dan honderd jaren daar voor hun geslacht hadden gebouwd, richtten zij hem triomfbogen op, die tooiend met de paarse en gele kleuren van zijn huis, en zij jubelden om de vlag, de vlag van geel en paars, die weder wapperde van de transen.

Goed was de meester voor allen. Tot hem kwamen die onrecht leden. En die hulp begeerden in nood, gingen nimmer vruchteloos de kronkelweg naar boven, klopten nooit tevergeefs aan de hoge en zware deuren van de slotpoort.

En eens, op een zomerse dag in Mei, als de blanke en rose sneeuw der bloeiende boomgaarden de wegen bedauwde, als de vogels zongen in de boomkruinen het jubellied van de gouden zomer, die komen ging, klonk ook uit het dal een nieuw en vrolijk gezang. Lustig danste de strijkstok over de vedel; uit de toren repten zich luchtig de klokkeklanken voort, en langs de wegen strooiden kinderen in wit hun liefste bloemen, — de paarse Pinksterbloem en de gele dotter; de kleuren van de Ridder, die een edele vrouw als Bruid meevoerde naar zijn hoog huis, — en er was grote vreugde beneden en boven, er was grote vreugde alom.

Het kindje na een jaar geboren, en onder wijdend klokgeklep voor het altaar ge-

bracht ten heilige Doop, toonde, bij het opwassen, de donkere ogen van de Kruisridder, en de blonde lokken van de Edelvrouw, en die het zagen verheugden zich over de schoonheid van dat blonde, donkerogig kind.

Doch er was een oud en wijs man in het dorp — Aelbrecht was zijn naam — die het hoofd schudde en sprak: — Het is te schoon, het is te schoon voor deze wereld. Zeven malen nadien werd de Lente met jubel en vrolijke Meizang begroet; zeven malen werd op de dorsvloeren gedanst na het binnenhalen van de rijke oogst; zeven malen werd het Kerstfeest gevierd met gewijde lichten en menselijk nazingen van der Engelenzang

Maar in de achtste zomer stierf het blonde dochtertje van de Kruisridder en de Edelvrouw. De vele vensters van het grote slot op de berg loken de ogen, en de huisjes in het dal volgden ze na, om niets te zien van de droeve stoet, die zwart en somber afdaalde van de bergweg, en het graf zocht bij het kerkje beneden.

Het was of de wind niet stoeien kon, de vogelen niet zingen wilden op die dag; de bomen alleen bogen hun grijze koppen naar elkaar toe, en schudden ze meewarig met droef geklag, dat door de kruinen suizelde; aan hun voet schuifelden de mannen van het dorp bijeen, en kinderstemmen, week en zacht, zongen daar met bevende stemmen een zang van uitvaart en droefenis. Wie spreken durfde sprak

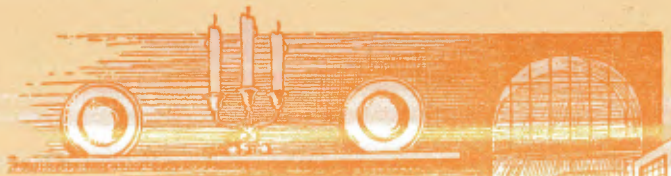
Het is te schoon voor
deze wereld

zacht, maar beslist: — De wijze Aelbrecht heeft het voorzegd: zij was te schoon voor deze donkere wereld. De oude Aelbrecht fluisterde: — Zij is nu een engel, in een lichtere wereld dan deze.

Hoog op de hoge berg lag het slot met de ogen gesloten; van één venster alleen was het glas onbedekt; daar stond de Moeder; zij weende niet, zij staarde de weg langs, waarheen de stoet was gegaan. En nog zag zij hem: de baar, vederlicht, gedragen door vier getrouwen: twee, die hadden meegestreden met de Ridder om de prijs van het Heilige Graf, twee, die háár hadden vergezeld uit het verre ouderhuis. Daarachter de Ridder, te paard, in zijn zwart harnas van de strijd, maar zonder zwaard, — omdat hij het had afgelegd tegen de dood — en zonder vederbos op zijn helm, omdat deze dag geen dag was voor kleurengloed. Zacht zette zijn ros de harde hoeven op de Stenen weg; de Ridder bemerkte het niet. Tussen de zwijgende hulzen ging de stoet, de Ridder hoorde hun zwijgen niet. Niets zag hij en niets hoorde hij, alleen de baar van zijn dode schat zag hij: alleen de doods-klok, die daar huidde voor zijn kind, zijn kind, die hoorde hij.

Tot, op eenmaal, hij de woorden opving, die de oude Aelbrecht sprak: — Zij is een engel in een lichtere wereld dan deze!

Toen toornde het in zijn hart, en hij sprak tot zichzelf: — Wrede God! had Hij geen engelen genoeg? Heb ik daarom gestreden bij 't graf van Onze Heer? Draag ik daarom de tekenen onder mijn helm, dat God, tot beloning, mij ten bloede zou slaan in het hart? . . . God, die dit deed: ik háát U. . . . ik haat U en uw schepsel, ik haat hemel en aarde, ja allen die vreugde hebben en geluk, die haat ik . . .

Het hoofd gebogen, stond de Ridder bij de grafkuil; daar was dood en donkerheid, maar doder en donkerder was het in zijn ziel.

Hoog op de hoge berg knielde, aan haar venster, de Edelvrouw; nu schreide zij zeer, maar door haar tranen heen zag zij de verheerlijkte engelgestalte van haar blonde kind, te schoon voor deze donkere wereld, en zij bad: — Neem haar, o God! in Uw hof! En schenk mij Uw vrede, opdat ik U dit offer wijde om 't offer van Uw lieve Zoon!

En zij zag omhoog. En als klokkeklank van uit het dal opzweven kwam, en zij ze opving als laatste groet, hoorde ze ook het geluid der weke kinderstemmen, die zongen: — Wat God doet, dat is welgedaan! En God storte Zijn vrede in hare ziel. Maar smart en haat en onvrede vervulde het hart van de Kruisridder, en toen hij keerde van uit het dal, was zijn oog donkerder dan zijn zwart harnas, en blits was zijn gebod: — Zadel af, en breng mij mijn zwaard, en wijn, wijn . . . !

En nog zag zij hem... de baar

Toen dronk hij, en hij werd vrolijk, maar de bittere haat week uit zijn hart niet; woest wierp hij zich te paard, en reed in galop de bergweg af, vloekende God en de mensen....

Aan de andere zijde der rivier, waar zij afbuigt langs de wijnbergen, stond de Burcht van een vijand uit zijn jeugd. Zij stond er, lager dan de zijne, maar getoornd en sterk, als een uitdaging.

Daarheen stuurde de haat zijn ros, en toen hij voor de slotbrug stond, daagde hij de Burchtheer uit tot de strijd. Zo klepten dan opnieuw de klokken in het dal, want de strijd brak uit, en de wederpartijders riepen hun onderhorigen op, en zij wapenden hen, en gingen hen voor.

De oogst riep om de sikkels, maar de landman toefde, en toen hij kwam, volgde hij het spoor van de heer, — het liep dwars door de velden van goudgolvend graan, en de velden werden platgetrapt, zodat er geen volle halm bleef staan. Ook werden de huizen verwoest in het dal, en het vee werd geroofd; de zwakken werden niet gespaard en het heilige werd bespot, en in het hart van de Kruisridder groeide, als hij dit alles zag met lachend oog, de haat tegen God en de mensen. Zwakker werd de herinnering aan zijn heilige strijd om des Heren graf, zwakker het beeld

Daagde hij de Burchtheer uit tot de strijd...

..geen andere toevlucht
aan de wijn.....

van zijn gestorven lieveling. Zo zij, bij wijlen, herleefde, wist hij, dat zijn haat machteloos was, en hij zelf machteloos om te haten zo sterk als hij haten wilde. In zulke ogenblikken kende hij geen andere toevlucht dan de wijn; dan waren de tranen en de beden van zijn gemalin slechts in staat hem tot groter slechtheid dan te voren te voeren; dan zamelde hij opnieuw alle man, die een wapen droeg, dreef hij uit tot strijd of tot buit, en zijn naam werd gevreesd in de ganse omtrek. Niet meer de beschermer van het dal was hij, maar de gevreesde dwingeland; tot hem kwam niemand om hulp of lakenis; hij werd niet meer bemind maar gevreesd, en eenzaam was de bergweg. Alleen de Ridder en zijn woeste gezellen betraden hem, als hij hun zijn feestelijke drinkgelagen aanrichtte daarboven. Als voorheen straalden dan, in de donkere nacht, de vele vensterogen hun goudgele schijn, maar de lieden uit het dal blikten omhoog met vrees en beven, want zij wisten: eindigde daarboven het feest, zo werd het beneden voortgezet in een roes van geweld en van wreedheid, waartegen geen verzet baat bracht. Was niet de jonge Sigurd, die zijn Bruid beschermen wilde, opgesloten in de donkerste krocht van de burcht, en was nielt de oude Aelbrecht vastgebonden aan het paard van de Ridder, half dood gejaagd op een dolzinnige rit, omdat hij het gewaagd had te pleiten om recht, recht voor Sigurd zijn kleinzoon? Waren niet de kloekste paarden van de

ploeg weggenomen en afgejaagd door de woeste hende als zij uitrokken ter plundering. Er was bekommering en droefheid gekomen in dal en dorp, en fluisterend spraken de lieden van hun leed, en van het leed der edele vrouw.

— Als God geen teken geeft, zal zij er onder bezwijken! zeide de oude Aelbrecht.
— Hij is geen mens meer . . .

Nu naderde de heilige Kerstnacht.

Dicht bijeen, als verscholen onder witte waden, groepten de dorpshuizen saâm. De bomen torsten een vacht van blanke sneeuw. Het woud was wit van buiten en zwart van binnen; de zon ging schuil achter grauwe wolken, die traag dreven voorbij en vroegtijdig daalde de grijze schemering.

Zeven jaren achtereen hadden de lieden uit het dal, als de heilige Kerstnacht naderde, te zamen in het dennebos de schoonste boom gezocht. En, die gevonden, laadden ze hem op de grootste wagen, en brachten hem onder vroom gezang naar boven, naar de Burcht.

Dan straalde, op de heilige avond, deze boom in al zijn heerlijkheid met licht van wel honderd kaarsen; dan gloeiden van goudgeel kaarslicht de vensters van de hoge feestzaal.

Met licht van wel
honderd kaarsen.

— Onze boom brandt, zeiden dan de lieden in het dal, als ze opzagen naar de Burcht. En dan begonnen zij — maar ook niet eerder — hun eigen kleine bomen te ontsteken, elk huis had de zijne, en overal straalde in feestglans Kerstvreugde naar buiten.

Ditmaal hadden zij geen boom gezocht, want er was niemand op de Burcht, die de vreugde van de heilige Kerstavond begeerde. Tenzij de Edelvrouw . . . maar haar begeren duldde geen feestglans; haar vreugde was herinnering, en hoop haar behoud. Aan haar dachten de lieden van beneden met trouwe liefde, maar een boom durfden zij haar niet brengen.

En ook schroomden zij hun eigen kleine bomen te ontsteken, toen de donkere Kerstavond gekomen was. Want vrees was in hun harten, als zij dachten . . .

— Vader, ontsteek ons nu de lichten! vroegen de kinderen niettemin. Waarom brandt onze boom niet?

Zij begrepen dit wachten niet, noch deze aarzeling. De boom stond er toch, de kleine kaarsen blankten er aan, waarom zouden ze deze avond niet branden en spreken van het Licht der Wereld?

De bomen aarzelden te spreken . . .

Maar eindelijk toch waagde een het, zijn glanzende vlammen te doen stralen. En

toen volgden ook de anderen; velen, allen. Een warme, zachte gloed straalde over de besneeuwde wegen, en er begon een lied te ruisen van de stille, heilige nacht . . .

Tot op eenmaal, van de berg, de klaroen schalde. Galop van trappelende paarden de nachtstijte verbrijzelde, geschreeuw van woeste, dronken ruiters de heiligheid verloor van de stille avond. Aan het hoofd van de donkere stoet danste in het zadel de Kruisridder; boven zijn zwarte helm wuifde de geel-paarse vederbos, vreemd van kleur in het rosse licht van walmende flambouwen.

Als een wervelwind stortte de woeste horde, dronken van moedwil en wijn, het dorp in, waar haar overmoedig geschreeuw de lucht daveren, en de jubel van het Kerstlied verstommen deed.

Bevend van schrik en sprakeloos, zaten de armen bij het trillend gevlam hunner kaarsen, en in hun ogen was de schuwe vrees voor de woeste meester.

Zij hoorden hem komen temidden van de troep; het dof gekloef der paardenhoeven dompte in de sneeuw; het licht der toortsen schaduwde spokig-groot figuren van mensen en paarden op de blanke paden.

— Doof de lichten, doof de kaarsen . . . ! En staak uw liederen!

— Ere zij God! waagden zwakke kinderstemmen. Maar ras verstomden zij. Want

de ridders, van hun paarden afgeslegen, wierpen de deuren der huizen open, en sloegen de brandende boompjes neer met hun lange, blinkende klingen. Ach, hoe op eenmaal de luister van de heilige nacht verstierf! Gelijk, wanneer onder het zingen van violen een snaar springt, de volle toon klagelijk breekt en versterft, — zo brak het lied der heilige vreugde in een schreeuw van schrik, en biddende harten werden vervuld van diepe angst en van bittere haat tegelijk. In de zachte sneeuw knielde de oude Aelbrecht deemoedig voor 't opstijgerende ros van de ridder, en hij smeekte:

— Herinner u, heer, hoe gij streedt in de velden van Ephrata, om het graf van de Zaligmaker....!

— Heer, jammerde klagelijk een bevende vrouw, — heer, 't is het heilige feest van de Heiland, gedenkt, o gedenk....

— Ben ik mijn eigen heer niet, eigen meester? Zo zwijgt, gespuis, en treedt mij uit de weg!

— Eens hebt gij, heer, voor God gestreden....!

— Van nu af strijd ik tégen Hem en daarom tegen u, die voor Hem knielt, de wrede God aanbidt, die zo mijn trouw beloonde, — als gij weet! En aldus, uit de weg, gespuis! Ter zij! Slaat makkers, néer de flauwe schijn, die valse vreugdetoof....

Knielde de oude Aelbrecht d'ermoedig

God hoede u, als Hij kàn, u en uw dwaas plezier!

Het woest getier en 't getrappel van de paarden overstemde kindergeschrei en bede. De Kruisridder zelf hief tegen de oude Aelbrecht het blinkende zwaard, en diens bloed kleurde de sneeuw. De Kerstvlammen waren gedoofd, angst en vrees was over allen, toen de Ridder met zijn dolle stoet, dronken van wijn en van wrede spot, in galop voortjoeg naar de overzijde der rivier, door het woud, dat wit was van buiten, en donker van binnen.

In de zwarte nacht — geen ster flonkerde aan de donkere hemel — zat de Ridder te paard. Hij was alleen.

Bij 't hoog opvlammend haardvuur in een genabuurd slot had hij gerust van de dolle rit, en verhaald van vroeger avontuur. Terwijl ging lustig de beker rond. Elk, om beurt, sprak van zijn daden in ridderlijke strijd. Hij, tonend zijn litteken, had gesproken van de zijne, van zijn doodsgewachten met de heidenen van de Halve Maan; een van die had, in de velden van Ephrata, Christus gelasterd, en deze had hij zelf, met één slag van zijn zwaard, de zwarte kop gekloofd . . .

Toen hadden al de gezellen van de Kruisridder gespot met de hoge moed, die een ridder deed vechten voor 't graf van een gekruiste Jood.

De ridder met de paars-en-gele-vederbos boven de blinkzwarte helm was toornig opgestaan, en had zelf zijn paard gezadeld.

Weggereden was hij, alleen, in de zwarte nacht.

Nu omgaf hem allerzijds de dreigende donkerheid van het nachtelijk woud, — de vele duizenden vlokken der zacht dalende, onzichtbare sneeuw, die blank oplichtte van de grond en van de knoestige boomarmen, koelden zijn verhit gelaat. Zwaar was zijn hoofd, en slap hingen in zijn hand de leidsels van zijn ros, dat stapte, maar geen weg vond, en elk ogenblik schrikstijgerde en rilde over zijn flanken. Zij zochten de weg, de Ridder en het ros, maar de duisternis was niet te doorschouwen, en de sporen van de weg waren dichtgedekt onder het verse kleed der blanke sneeuw.

Waar was de weg? Waar de voetstappen van de vele paarden, die toch door het bos waren gegaan?

Vooruit, vooruit, — waarom bleef het ros telkens stilstaan? Hij drukte het de sporen in de flanken, — hij wilde naar huis, naar de veilige burcht . . . was daar geen licht? Daar was licht, vooruit, vooruit . . . !

Het paard, krimpens van de scherpe ritsing der sporen langs zijn zijden, galoppeerde blindelings voort. Maar op eenmaal, met een angstig gehinnik, stond het

alleen, in de zwarte
nacht...

wederom stil . . . en de Kruisridder zag sidderend voor zich de aarzelende lichten van een halfgedoofde Kerstboom. Tergden ze hem nog eenmaal?

Met woeste greep trok hij de kling uit de schede, en sloeg, sloeg . . .

Waar was hij . . . ? Hoelang had hij rondgedwaald in het donkere woud?

Waren het uren, of waren het dagen? Waren het maanden, of waren het jaren?

Was hij vooruit gesnelde in de tijd, of terug? Hij herkende de plek . . . hier de drie palmbomen, ginds de donkere schaduw van de berg . . . Hier dwaalde hij wéér in de velden van Ephrata, waar hij gestreden had tegen de Heiden, die spotte met God, — gelijk hij had gedaan.

Hier rustte hij uit van de strijd, en het bloed, uit de wond onder zijn helm, slijpelde warm hem langs het gelaat. En zijn ogen doorstaarden de nacht, en zij zagen het witte geschemer der vierkante huizen van Bethlehem klein . . . Hier was het geweest . . .

Weer sloot hij de ogen, en het was hem, alsof hij terug viel in een afgrond van eeuwen en tijd. En hij zag de hemelen zich openen, en een lichtval van heerlijkheid straalde uit op de donkere aarde; ja, de hemelen openden zich en hij hoorde, hij hoorde het ruisen van de zang der Engelen: Ere zij God, vrede op aarde, welbehagen in mensen!

Het lied stierf weg, het licht vervloot, de glans verdooide, de hemelen sloten zich toe.... Hij was weer alleen, in het donkere woud, en het paard onder hem stond sidderend stil....

Vóór hem, op zijn weg, ging een kleine, lichtende gestalte, als van een kind; en de ridder zag, dat het blond van lokken was en donker van ogen, een Engel, zoals kinderen, die God in Zijn heerlijkheid wonen doet, Engelen zijn.

De Ridder staarde het kind aan, en hij kende het niet. Ook kende hij het geluid der kleine stem niet, die hem vroeg:

— Neem, Ridder, mij op Uw paard, en alzo is de last van God: voer mij naar de ongelukkigste der mensen....

Toen was het, dat een wonderlijk gevoel van vriendelijkheid het hart van de arme verdoolde verwarmde, hij boog zich diep ter rechterzijde, en sprak: — Reik mij de hand, mijn kind, klim op, en zet U vóór mij.... Ik zal u brengen, waar gij wezen wilt, mits gij mij de weg wijst.... En zeg mij, wie zijt gij....?

— Ik ben een van de Jongsten, antwoordde de Engel. — Wij, Jongsten, brengen iedere Kerstnacht een boodschap aan de ongelukkigste mens.

— Waart gij....? hebt gij niet.... meegezongen zoëven? vroeg aarzelend en

vreemd-ontroerd de Kruisridder. Hij durfde het kind, dat voor hem in het zadel zat, niet aanzien.

— Neen, was het antwoord, gegeven met trilling in de zachte stem, — ik mag nog niet meezingen voor onze Heer . . .

— Dat is niet lief van Hem, zeide de Ridder. — En waarom moogt gij niet?

— Omdat onze boodschap niet volbracht is, — zólang mogen wij niet . . .

— Spoedig breng ik u waar gij zijn moet, troostte de Ridder. — Gij zoudt zeker gaarne meezingen?

— Ja. Hoe meer er Gods boodschap aannemen hoe groter het koor, dat van Gods welbehagen zingt. Breng mij dus, zo snel gij kunt. Ik denk, dat Uw paard wel harder gelopen heeft dan nu, nietwaar?

— Gewis, antwoordde de Ridder, en hij dacht, met een angst die hij alleen voelde maar niet begreep, aan de dolle rit in het dal-dorp. Waarheen zal ik U brengen, waar woont de mens, die gij zoekt?

— Ik weet het niet.

— Hoe zult gij hem dan vinden?

— O, ik ken hem wie hij is.

— Ha, gij kent hem . . . ?

- De ongelukkigste mens is, die geen liefde ontvangt . . .
- De Ridder zweeg en dacht aan zijn vrouw in het donker, eenzaam slot, waarin geen vonk van vreugde gloeide op de heilige Kerstavond.
- De weg naar huis weet ik nu weer, sprak hij overluid.
- Ik moet nog meer zeggen, vervolgde de Engel. — De ongelukkigste mens is, die geen liefde aanneemt en geen liefde geeft . . .
- Dat kan mijn vrouw niet zijn, peinsde de Ridder.
- Die niet geeft omdat hij niet heeft. Die alleen geniet in haat . . .
- Dat kan mijn vrouw niet zijn, sprak tot zichzelf de Ridder.
- De ongelukkigste mens is, die met niemand vrede heeft . . .
- Het zou kunnen zijn, dat ik wist . . .
- De ongelukkigste mens is, die smart zaait en smart oogst, die verliest en nooit wint, ja die ook het beste verliest wat hij bezit . . .
- Heb ik dat niet verloren?, fluisterde de Ridder.
- En die wegwerpt het beste wat hij heeft . . .
- Dat is? vroeg de Ridder.
- Zichzelf, zeide de Engel. — En nog is dit alles niet: de ongelukkigste mens weigert de boodschap Gods, zelfs als hij weet . . .

De weg naar huis
weet ik nu weer . . .

Nu zweeg de Engel en weende.

— Waarom weent gij, vroeg de Ridder.

De kleine Engel zag hem aan, zo vol liefde, en zo teder, dat de Ridder zijn hart week voelde worden alsof het breken zou.

— Ik schrei, omdat ik denk, dat gij niet horen kunt wat ik zeg....

— Spreek toch voort, bad hij, en zijn stem was als een snik.

— De ongelukkigste mens weigert de boodschap Gods, zelfs als hij weet.... dat de jongste der engelen daardoor niet meezingen kan in het koor van de heilige Kerstnacht....

Wij zijn er, sprak de Ridder. Uw boodschap is voor mij. Zeg mij haar.

— Zij is: God heeft de zondaar lief, zeide de Engel. Zo luidt de boodschap.

— Ik neem haar aan! kreet de Ridder met diep gebogen hoofd, — o God, wees mij zondaar genadig....! En gij, mijn Engel....

Maar reeds stond de kleine gestalte weer voor hem op de weg en strekte naar hem, hoog te paard, de kleine armen. — Mijn vader, mijn vader! zeide zij.

Toen werden zijn ogen geopend, en hij herkende de donkerschemerende ogen, de goudblonde lokken van zijn kind. De teugels glipten hem uit de hand, en hij riep haar naam....

Ere zij God.....